

Buletin informativ

CU ACTUALITĂȚI JURIDICE ȘI REGULATORII

PENTRU ÎNTREPRINDERI MICRO,
MICI ȘI MIJLOCII

Pregătit de BERD cu suport din
partea B.A.A. Gladei și Partenerii

Anul 2022 a fost unul de-a dreptul provocator pentru economia Republicii Moldova. Întreprinderile micro, mici și mijlocii ("IMM") au resimțit din plin efectele războiului din Ucraina și criza economică provocată de acesta. Pentru a diminua șocul, statul a întreprins un șir de măsuri pentru sprijinul antreprenorilor atât din punct de vedere operațional, cât și din punct de vedere al accesării finanțărilor.

Odată cu schimbarea Primului ministru și anunțarea de către acesta a unei noi vieți pentru economia țării și susținerea mai mare a domeniului întreprinderilor mici și mijlocii, mulți speră pe bună dreptate că 2023 va fi anul în care se vor redresa și își vor redescoperi traiectoria de creștere.

Majorarea limitelor pentru clasificarea întreprinderilor micro, mici și mijlocii

La 2 decembrie 2022 au intrat în vigoare modificările la Legea cu privire la întreprinderile mici și mijlocii, prin care au fost ajustate valorile monetare care servesc drept criteriile pentru definirea IMM-urilor. Acestea au rămas neschimbate din 2006, perioadă în care rata inflației a crescut cu 148%.

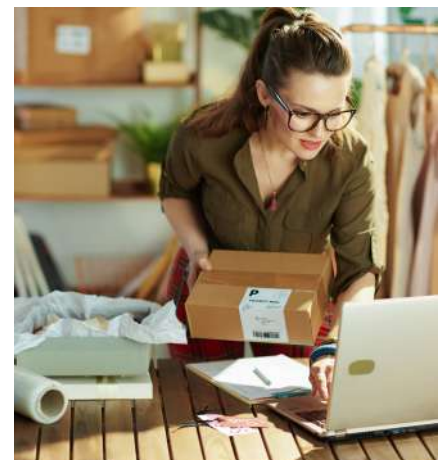
Intenția autorilor modificării a fost să ducă mai aproape valorile monetare aplicabile în Moldova de cele stabilite în Recomandarea Comisiei Europene 2003/361/CE din 6 mai 2003 cu privire la definiția de întreprinderi micro, mici și medii.

Noile prevederi încadrează întreprinderile după cum urmează:

	Angajați	Cifră anuală de afaceri sau active totale
Întreprinderi micro	0-9	până la 18 milioane lei
Întreprinderi mici	10-49	până la 50 milioane lei
Întreprinderi medii	50-249	până la 100 milioane lei

Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2021 numărul IMM-urilor a constituit 59 400. În 2023, urmare a acestei modificări, numărul companiilor autohtone care activează în sectorul IMM a crescut cu circa 805. Modificarea va permite deci mai multor companii să mențină statutul de întreprindere micro, mică sau medie și astfel să beneficieze de raportări și reguli simplificate în ceea ce ține de conformarea la rigorile

Codului Fiscal și a Codului Muncii. De asemenea, mai multe companii vor putea beneficia de măsurile de sprijin oferite de Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenorialului (ODA), inclusiv programul de compensare a dobânzilor descris în acest Buletin informativ. Conform estimărilor Ministerului Economiei, în 2023 finanțările nerambursabile ar crește până la 137.3 milioane lei, adică până la 8.5 milioane euro.

Compensarea dobânzilor la creditele bancare și nebankare investiționale

Începând cu 15 noiembrie, IMM-urile care au contractat credite bancare sau nebankare pot beneficia de compensarea de până la 300 mii lei a dobânzilor. Compensate pot fi dobânzile aferente perioadei 1 august – 31 decembrie 2022 la creditele de cel puțin 2 ani care erau active la 1 august 2022 și luate în scopul investiției în activități precum: agricultură, silvicultură și pescuit, industria extractivă, industria prelucrătoare, producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, activități de cazare și alimentație publică, informații și comunicații, învățământ, sănătate și asistență socială. Măsura dată vine drept

răspuns al statului la majorarea ratei inflației în luna septembrie a anului trecut care atinsese nivelul de 33,97%, iar în acest context, rata de bază a BNM care servește drept rată de referință pentru principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt, a fost majorată de la 6,5% în decembrie 2021 până la 21,5% în august 2022. Aceasta influențase direct creșterea costului resurselor creditare atrase de IMM-uri.

Verificarea eligibilității și cererile pentru acordarea compensărilor se vor depune **aici**, pe portalul ODA, unde pot fi consultate informații adiționale. Cererile pot fi depuse până la data de 28 februarie 2023 inclusiv. Cererile depuse după acest termen nu vor fi acceptate. Plata compensației se va efectua lunar, în luna următoare acceptării cererii și aprobării de către ODA a statutului de beneficiar.

Astfel, treptat are loc excluderea factorului uman în cadrul procedurilor care pot fi automatizate, încât interacțiunile dintre agenții economici și autoritățile statului să ocupe cât mai puțin timp din activitatea operațională. Respectiv, modernizarea sistemului informațional va aduce următoarele beneficii pentru exportatori:

- depunerea declarației vamale fără a apela la serviciile brokerului vamal, care deseori au onorarii costisitoare pe care IMM-urile nu și le pot permite;
- digitalizarea declarației vamale poștale CN 22/23 care reprezintă documente tipizate, aprobate de Guvern, și sunt folosite pentru desfășurarea comerțului electronic. Aceste declarații descriu conținutul coletului și trebuie atașate la exteriorul cutiei de expediere;
- excluderea declarației vamale în detaliu la export, pentru marfa în valoare de până la 1000 euro, astfel simplificându-se birocrăția și, iarăși, excluzându-se brokerii vamali;
- excluderea taxei pentru efectuarea procedurilor vamale;
- posibilitatea prezentării declarației vamale pentru restituirea TVA;
- obținerea confirmării electronice a exportului din țară.

O altă noutate ține de lansarea Programului de recunoaștere reciprocă a agenților economici autorizați (AEO) între Republica Moldova și Uniunea Europeană. Amintim că AEO reprezintă un concept bazat pe parteneriatul Customs-to-Business introdus de Organizația Mondială a Vămirilor și aplicat de țara noastră din 2014. Începând cu 1 noiembrie 2022, agenții economici autorizați din Republica Moldova vor fi recunoscuți de toate cele 27 de state membre ale UE, aprofundând și mai mult integrarea economică dintre țara noastră și comunitatea europeană. În termeni practici asta înseamnă mai puține controale vamale sau tratamentul prioritar la vămuire, așa cum de exemplu va fi cazul deținătorilor carnetelor „TIR” care vor beneficia de un coridor verde. Mai multe detalii despre statutul de agent economic autorizat și condițiile de acordare a acestuia puteți afla **aici**.

“Digitalizarea” procedurilor vamale și excluderea unor controale

Începând cu ianuarie 2023, declarațiile vamale pot fi depuse electronic. Această modificare face posibilă implementarea etapizată a declarației vamale electronice pentru toate regimurile vamale. Pentru detalii poate fi consultată pagina web a Serviciului Vamal, **aici**. Amintim că din 2013 agenții economici pot folosi declarație vamală electronică la export, din 2015 la import, iar din 2017 la tranzit.

Declarațiile vamale electronice au devenit posibile după ce pe 15 septembrie 2022, a fost lansată a doua fază a proiectului de modernizare a sistemelor informaționale ale Serviciului Vamal pentru facilitarea procedurilor de export, inclusiv exporturilor online. Această fază constă din 3 componente: servicii vamale fără hârtie; sistemul de gestiune a deciziilor vamale pentru regimurile suspensive; și, crearea unui cabinet al agentului economic exportator.

Extinderea posibilităților de finanțare externă

IMM-urile pot beneficia de numeroase programe de finanțare externă și asistență de la stat acolo unde își desfășoară activitatea într-o zonă de importanță sistemică pentru economia națională. De la ultimul nostru newsletter care poate fi găsit [aici](#) au fost lansate sau extinse următoarele programe de finanțare pentru antreprenori.

- **Programul de transformare digitală a IMM-urilor** – lansat la data de 11 aprilie 2022, programul este destinat pentru toate afacerile care în lumina ultimelor amendamente se califică ca IMM-uri. Acesta are drept scop suportul IMM-urilor în recuperarea și creșterea capacității economice a acestora prin integrarea tehnologiilor digitale, crearea de noi modele de afaceri bazate pe creșterea conectivității și valorificarea potențialului inovativ.

În cadrul acestui program, toate IMM-urile vor putea beneficia de suport financiar care are ca scop facilitarea tranziției beneficiarului programului la comerțul electronic, achiziționarea de echipamente și softuri în scopul inovării și introducerii noilor tehnologii în procesul de transformare digitală, precum și în scopul eliminării sau minimizării riscurilor impuse de piață. Procedura de solicitare a grantului prevede următoarele condiții:

- 1) suma grantului este de maximum 70% din valoarea proiectului investițional și nu va depăși:
 - i. 250 mii lei pentru întreprinderile micro;
 - ii. 500 mii lei pentru întreprinderile mici și mijlocii;
- 2) contribuția beneficiarului va constitui minimum 30% din valoarea proiectului investițional.

- **Programul de ecologizare a IMM-urilor** – a fost extins cu 36 de luni pentru ca toate afacerile care se califică drept IMM-uri, ca acestea să poată adopta practici de ecologizare a proceselor de producere și prestare a serviciilor. În cadrul acestui program, IMM-urile vor putea beneficia de:

- 1) asistență consultativă pe durata implementării acțiunilor de ecologizare;
- 2) finanțare nerambursabilă pentru implementarea acțiunilor de ecologizare, care va constitui până la 70% din valoarea proiectului investițional, dar nu mai mult de 500 mii lei;
- 3) posibilitatea solicitării a ajutorului financiar pentru ecologizarea procesului de producere și/sau prestare servicii până la atingerea plafonului cumulativ de 500 mii lei per companie;

Noi teste pentru dreptul de ședere permanentă și cetățenia Republicii Moldova

De la începutul războiului Rusiei împotriva Ucrainei, în februarie 2022, Republica Moldova a cunoscut un flux masiv de cetățeni străini, eventuali beneficiari ai dreptului de ședere permanentă și cetățenie a Republicii Moldova. De fapt, Moldova a acceptat cel mai mare număr pe cap de locuitor de persoane strămutate care fug de războiul din Ucraina.

Astfel, din 30 noiembrie 2022, au intrat în vigoare noile proceduri pentru cetățenii Ucraineni și alți doritori de a obține dreptul de ședere permanentă, potrivit cărora candidații vor susține examenele de evaluare a competenței lingvistice a limbii Române – cel puțin 50 de puncte din 100 (nivelul de referință – B2). Pentru obținerea cetățeniei, se va susține și examenul privind cunoașterea prevederilor Constituției care se va considera promovat dacă persoana a răspuns corect la 11 din 20 de întrebări grilă, iar competențele lingvistice vor trebui să fie evaluate cu cel puțin 75 de puncte. Dreptul de ședere permanentă acordă mai multe beneficii, inclusiv: dreptul de a fi angajat în Republica Moldova, drepturi și obligații în domeniul asigurării obligatorii de asistență medicală ca și cele aplicabile cetățenilor Republicii Moldova, precum și avantajul că soțul cetățeanului străin cu drept de ședere permanentă nu va putea fi îndepărtat din Republica Moldova.

Noile măsuri din politica fiscală și vamală pentru 2023

Pe 30 decembrie 2022 a fost publicată în Monitorul Oficial noua politică fiscală și vamală pentru anul 2023. Potrivit Ministerului Finanțelor, politica fiscală și vamală pentru anul 2023 vine să identifice instrumente care să creeze premise pentru creștere economică, să revizuiască mecanismele de calculare și achitare a impozitelor în vederea simplificării cadrului legislativ și să îmbunătățească administrarea fiscală și vamală în vederea diminuării economiei tenebre și reducerii interacțiunii dintre contribuabil și funcționarii publici.

Printre principalele măsuri prevăzute în acest document se numără:

- 1) prelungirea termenului de desfășurare a activității de comerț în baza patentei doar până la 1 iulie 2023 – și, în consecință, excluderea definitivă după această dată a certificatelor de patentă care au fost introduse ca o măsură tranzitorie pentru întreprinzătorii mici în 1998 și care preconiza să fie exclusă încă din 2008 - în vigoare din 31 decembrie 2022;
- 2) introducerea cotei 0% la impozitul pe venit pentru întreprinderi micro, mici sau mijlocii, în cazul nerepartizării profitului net aferent perioadelor fiscale 2023-2025 – măsura care este introdusă pentru a doua oară în istoria Republicii Moldova, prima fiind în perioada 2008-2012 care, printre altele, a stimulat investițiile în economie - în vigoare din 1 aprilie 2023;
- 3) implementarea conceptului privind restituirea sumei TVA acumulată în cont începând cu 1 ianuarie 2023 - în vigoare din 1 aprilie 2023;
- 4) taxarea inversă a TVA la importul de servicii, care presupune excluderea pentru plătitorii TVA a obligației de achitare a TVA aferent importului de servicii cu introducerea simultană a obligației de declarare a sumelor aferente operațiunilor respective la TVA colectat și cu atribuirea sumei respective la deduceri a TVA - în vigoare din 1 aprilie 2023;
- 5) creșterea cu 25% a accizei pentru produsele de tutun și cu 15% la produsele alcoolice - în vigoare din 31 decembrie 2022

Compensarea prețului procurării gazelor naturale pentru antreprenorii

La 31 ianuarie 2023, Comisia pentru Situații Excepționale a anunțat compensarea prețului de procurare a gazelor naturale pentru consumatorii non casnici, adică oricărei persoanei juridice sau fizice care consumă gaz pentru necesități altele decât casnice, e.g. pentru industrie, comerț. Compensarea este aplicabilă pentru primii 500 m3 de gaze naturale consumați lunar în cuantum de 12,27 lei fără TVA pentru metru cub de gaze naturale, dar nu mai mult 1,5 milioane lei lunar. Aceasta urmează a fi aplicată pentru lunile ianuarie-martie 2023. În practică, compensația pentru consumul din ianuarie va fi introdusă în factura din februarie, iar ultima compensație va fi introdusă în luna aprilie pentru consumul din martie.

Compensația se acordă o dată pe lună, indiferent dacă consumatorul non casnic are unul sau mai multe contracte de furnizare a gazelor naturale cu mai multe locuri de consum sau diferite locații din țară. Efectuarea calculului pentru alocarea compensațiilor se va efectua de către furnizorii de gaze naturale, e.g. Moldovagaz SA, Energocom SRL, Nordgaz Furnizare SRL.

Pentru ai fi oferită compensația unui antreprenorii trebuie să:

- 1) aibă activitate de bază în unul din domeniile specificate în pct. 2.9 din **Decizie**: cultivarea legumelor, creșterea porcinelor sau păsărilor, prelucrarea și conservarea fructelor sau legumelor, etc., și nu fi înregistrat înregistrat vânzări în lunile ianuarie-martie 2023; sau
- 2) nu fi avut plăți lunare pentru gaz natural (fără TVA) mai mari de 5% din valoarea livrărilor de mărfuri sau servicii din luna respectivă.

Pentru a beneficia de aplicarea compensării, consumatorii vor depune o cerere pe proprie răspundere prin intermediul **Ghișeului unic de raportare electronică prin intermediul formularului de solicitare a compensației cheltuielilor de gaze naturale.**

Pentru a susține întreprinderile din Moldova, BERD implementează mai multe instrumente, inclusiv co-finanțarea proiectelor de consultanță pentru companiile locale, precum și activități de instruire și networking. Informații despre Programul Consultanță pentru Micul Business (ASB) al BERD și activități de suport ale întreprinderilor în Republica Moldova puteți afla urmărind pagina de Facebook, disponibilă aici. Acestea sunt susținute de către UE și CEI (Inițiativa Central Europeană).

Interviu

Roman Maistru

Roman Maistru și-a început cariera în domeniul vânzării. Pe parcurs și-a deschis propria afacere care are astăzi peste 150 angajați în Moldova și România.

Principala afacere a lui Roman este internet magazinul yolo.md. care facilitează shopping-ul online. Recent acesta s-a extins și în România, cu un depozit în București și livrări în toată România. Planurile de extindere sunt pentru toată Europa. În ultimii 2 ani a reușit să crească cu peste 200% față de primii 3 ani de activitate. Potrivit lui Roman, cele mai eficiente instrumente prin care s-a reușit obținerea acestor rezultate au fost:

- 1) Oamenii.** Ei au avut încredere în tot ce facem și s-au alăturat echipei. Cu ajutorul lor am reușit să pornim proiecte adiționale precum extinderea liniei logistice în toată Republica Moldova. Aceasta a avut nu doar un mare impact asupra fluxului de vânzări, dar și optimizarea cheltuielilor, în special a celor de transport.
- 2) Flexibilitatea.** Nu le-am fi reușit pe toate (spre exemplu digitalizarea proceselor în CRM), dacă făceam tot ca la început. Probabil că dădeam faliment demult, deoarece piața se schimbă cu viteza lumii. Dacă nu ești destul de flexibil să faci față acestor schimbări – rămâi în urmă.
- 3) Scopurile corecte.** E extrem de important când în fruntea activității nu stă doar planul financiar, dar și careva scopuri adiționale, așa cum educația corectă, dezvoltarea oamenilor, ajutorul social, etc.

Cât de mult timp și resurse implică afacerea ta?

La moment dedic afacerii în jur de 10 ore pe zi, deoarece sunt implicat și în câteva startup-uri. Dacă vorbim de resurse financiare – 2 afaceri nu mai necesită investiții adiționale, deoarece se dezvoltă din propriile resurse, dar mai am 3 startup-uri: Fast-food track, cosmetică coreeană și servicii SMM, care necesită investiții mari de bani. Dar totuși resursa principală în orice afacere sunt oamenii, care mereu sunt în deficit.

Cine sunt modelele tale de business?

Să fiu sincer nu m-am gândit la asta până acum, dar aș putea spune cu siguranță că acești oameni m-au impresionat cândva cu atitudinea lor față de afacerea pe care o conduc. Aceștia sunt: Vladislav Papanaga (Video-security), Corneliu Său (Tandem), Dumitru Voloshin (Simpals). Fiecare din ei sunt extrem de talentați în diferite moduri.

Care este cel mai bun sfat de business pe care l-ai primit?

Nu țin minte să fi primit ceva sfaturi bune în domeniul businessului, dar în schimb pot împărtăși eu unul. Sfatul meu este să îți cunoști foarte bine industria și clienții. Este important să înțelegi nevoile și dorințele lor, precum și să fii mereu la curent cu tendințele și schimbările din industrie.

De asemenea, este important să ai un plan solid și să fii dispus să înveți și să te adaptezi pe parcursul procesului de afaceri. Dacă e să vorbim despre trend-uri, acestea ne duc cu viteza luminii spre automatizare, robotizare și inteligență artificială. Cine acum se va implica și va investi în aceste domenii, în 5-10 ani îl așteaptă un succes nemaipomenit.

Care este cartea ta preferată în domeniul business-ului?

Îmi place foarte mult să citesc cărți din domeniul managementului și team-building-ului. Să aleg una preferată e imposibil, deoarece fiecare are ceva util, dar dacă vorbim de ultimele cărți citite de mine, pot enumera: (i) Agile Management 3.0 de Jurgen Appelo; (ii) Большая книга переговоров: Стратегии сценарии кейсы de Шелл Ричард, (iii) Ген директора de Владимир Моженов.

Dacă ai putea face totul din nou, ce ai face diferit?

Ași investi din start toți banii în echipă și tehnologii, nu în produse și marketing. Cu oamenii potriviți și cu procese bine descrise și implementate poți obține rezultate frumoase în orice domeniu de activitate. Dar, din păcate, la început când nu cunoști aceste lucruri te strădui să cumperi cât mai multe produse și să le vinzi cât mai rapid. Așa nu poate ajunge departe nici o afacere.

Acest buletin informativ a fost pregătit de BERD cu suport din partea B.A.A. Gladei și Partenerii. Conținutul are doar scop informativ general și nu reflectă punctele de vedere ale BERD. Buletinul informativ nu substituie o consultație juridică, iar autorul nu-și asumă răspunderea pentru deciziile și acțiunile întreprinse în baza informațiilor conținute în acesta.

Pagina web ghidulafacerii.ebrd.md a fost dezvoltată de către BERD în colaborare cu Fondul pentru Bună Guvernare al Guvernului Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.

Această platformă online conține ghiduri cuprinzătoare cu îndrumări juridice și de afaceri, structurate pentru asigurarea rezilienței IMM-urilor. Creată cu suportul echipei locale a grupului Consultanță pentru Micul Business (ASB) și a partenerilor locali, precum Consiliul Economic pe lângă Prim-ministrul Republicii Moldova, ODA (succesorul ODIMM), Inspectoratul de Stat al Muncii, Ministerul Justiției, pagina web reprezintă o resursă informațională unică pentru dezvoltarea și readaptarea afacerilor din Moldova. Aceasta a fost adaptată și ajustată realităților moldovenești cu ajutorul echipelor B.A.A. Gladei și Partenerii și BDC Creative.

Pentru mai multă informație despre pagina web sau detalii în legătură cu prezentul newsletter, vă rugăm să ne contactați la LTTBusinessGuide@ebrd.com.